

WORLD POLICY INSTITUTE ORTADOĞU
MASASI DİREKTÖRÜ PROF. ALON BEN
MEIR'İN 11 ARALIK 2009'DA
ORSAM'DA YAPTIĞI KONUŞMA

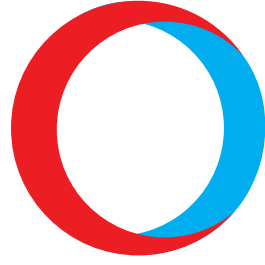
THE MIDDLE EAST PROJECT DIRECTOR OF WORLD
POLICY INSTITUTE, PROFESSOR ALON BEN-MEIR'S
SPEECH AT ORSAM ON 11 DECEMBER 2009

المحاضرة التي القاها البروفيسور الون بين ماير مدير دائرة
الشرق الاوسط في معهد السياسة العالمية (IPW)
لدى زيارته لمركز "أورسام" بتاريخ ١١ كانون الثاني/يناير ٢٠١٠

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM

TUTANAKLARI

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dıŐ politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuŐtur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoĐunlaŐtırmıŐtır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaŐmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaŐtırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaŐtırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algalmasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözümler önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araŐtırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaŐtırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaŐtırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

**WORLD POLICY
INSTITUTE ORTADOĞU
MASASI DİREKTÖRÜ PROF.
ALON BEN MEİR'İN 11 ARALIK
2009'DA ORSAM'DA
YAPTIĞI KONUŞMA**

**THE MIDDLE EAST PROJECT DIRECTOR
OF WORLD POLICY INSTITUTE, PROFESSOR
ALON BEN-MEIR'S SPEECH AT
ORSAM ON 11 DECEMBER 2009**

المحاضرة التي القاها البروفيسور الون بين ماير مدير دائرة
الشرق الاوسط في معهد السياسة العالمية (IPW)
لدى زيارته لمركز "أورسام" بتاريخ ١١ كانون الثاني/يناير ٢٠١٠

Aralık 2009
ORSAM - Ankara

Öncelikle merkezinizin kurulduğundan beri yaptığı çalışmalara ve girişimlere duyduğum hayranlığı belirtmek istiyorum. Son 25 yıl boyunca Ortadoğu'yu gözlemleyen ve bölgede yaşayan bir insan olarak her zaman bu tür merkezlerin açılışı ilgimi çekmiştir. Bölgedeki çatışmalar yaklaşık üç nesil öncesine dayanıyor. Benim bakış açımına göre, ki bu görüşün merkeziniz tarafından da paylaşıldığını biliyorum, Ortadoğu'daki sorunların özellikle de Filistin-İsrail sorununun çözülmesi için bir nesil daha beklemek zorunda değiliz.

Son zamanlarda medyayı takip ettiğimizde ya da bölge hakkında konuşanları dinlediğimizde barış müzakerelerinin er ya da geç başlayacağı konusunda yeni bir umut olduğunu görüyoruz. Bu umudun nereden geldiğini, dayanağının ne olduğunu bilmemiz gerekir ve ben bu konuda birkaç temel nedeni sizlerle paylaşmak istiyorum. Öyle sanıyorum ki ilk defa Arap devletleri, özellikle Mısır, Suudi Arabistan gibi lider konumdaki devletler ve Ürdün, Suriye ve Körfez'deki diğerleri İsrail ile barışın seçeneklerden biri değil de, tek seçenek olduğu sonuca vardılar ve özellikle Suudi Arabistan'ın girişimin sonucu olan 2002 Arap İnisiyatifi bu düşüncenin bir ürünüdür. Ürdün'ü ve diğer Arap ülkelerini de işin içine katmak oldukça zor bir işti ve bu nedenle 2002'de gerçekleşen bu olay bence devrimsel bir dönüşüm niteliği taşıyor. Daha yakın zamanlarda, örneğin Obama ABD başkanı olduğundan bu yana, bölge barışını sağlamanın daha acil bir görev olduğu kanısına varıldı, bunun nedeni de bazı şartların sağlanmış olmasıydı. Barışın sağlanması konusunda ilgili ve süreci başlatmakta kararlı kişiler şuanda oluşmuş şartlardan yararlanılması

gerektiğini çünkü bu şartların süreçte ilerleme kaydedilmesi adına uygun olduğunu düşünüyorlar. Bu şartların neler olduğundan bahsetmek istiyorum. Her şeyden önce İsrail Filistinlilerin devlet kurmaları için gerekli şartları sağlamadığı sürece istediği kadar güvenliğe sahip olamayacağını, Filistinliler ise İsrail'in güvenlik konusundaki talepleri karşılamadıkları sürece devletlerini kuramayacaklarını anladılar. Bu konuda evrensel bir fikir birliği var. Geçen yıllar boyunca İsrail tam olarak güvenliği sağlanmadığı sürece Filistin Devleti'nin kurulması için taviz vermemekte diretti. 2000 yılına kadar elde edilen her şey 2000 yılında ABD Başkanı Clinton önderliğindeki Camp David Görüşmeleri sırasında uzlaşmaya varılamamasıyla ve bunun tetiklediği 2. İntifada dolayısıyla kaybedildi. Bu sadece İsrail'i ilgilendiren bir olay değildi, İsrail 2000 yılında acı bir gerçekle karşı karşıya kaldı; o güne dek kaydedilen tüm ilerlemeler bir anda yok olmuştu ve her şey tersine dönmüştü. İsrail büyük çapta topraklardan geri çekildi ve onları yeniden işgal etmek için geri dönmek zorunda kaldı. Ayrıca 2. İntifadadan sonra Filistinliler Gazze ve Batı Şeria'da daha çok örgütlü hale geldiler. İsrail'in bakış açısına göre İsrail gerekli tavizleri vermek için somut bir gelişmeye ihtiyaç duyuyordu. Bu nedenle İsrail abartılı şekilde ulusal güvenliğe vurgu yapmaya başladı. İsrail'in açısından bakıldığında hak vermek mümkün çünkü bu İsraililerin sahip oldukları tek toprak ve tek gelecek ve bunu kaybetmemek için tehlikeyi abartmak pahasına da olsa ellerinden gelen her şeyi yapmak zorundalar. Filistinliler açısından ise 1948'den beri devam eden bir işgal var ve özgür yaşama şansları artmak yerine her geçen gün azalıyor. Yani

Filistinlilerin bakış açısına göre İsrail bir işgalci güç ve bazen gaddar olan bir işgalci güç ve bu nedenle İsrail'in bir devlet olarak varlığını kabullene-mediler ve İsrail'i yok etmek adına her türlü eyleme giriştiler. Ancak bu durum 1993'te değişti fakat yine de İsrail için bu durum sorunsuz değildi çünkü tüm Filistinli gruplar barış sürecine dâhil olmadı. Filistinliler arasında hala İsrail'in yok edilmesini isteyen ve bunu Filistin Devleti için bir önşart olarak gören Hamas ve İslami Cihad gibi aşırı gruplar var. Yani bu tür bir zihniyet söz konusudur. İsrail-Filistin sorununda barış yolundaki engelleri sayarken, toprak, mülteciler, yerleşimler, güvenlik, Kudüs gibi maddeleri sayarız fakat aslında bunların hepsine müzakerelerle çözüm bulunabilir. Asıl problem bu zihniyettir. İki milletin birbirini nasıl algıladığıdır. Bu en büyük sorun olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Kudüs ve mülteciler konusuna çözüm bulunabilir fakat zihniyeti nasıl değiştirebiliriz? Ya da hangisi önce gelir, sorunları çözmek için zihniyeti değiştirmek mi gerekir yoksa zihniyeti değiştirmek için önce sorunlar mı çözülmelidir? İşin doğrusu, bunların ikisi de henüz gerçekleşmedi ve bu korkunç zihniyetin devamını sağlayan ise liderlerin kendilerini hapsedtikleri durumdur. Liderler kendilerini zor bir duruma soktular ve değiştiremedikleri siyasi bir hikâyeye hapsedtiler. Bu hikâye öyle yavaş değişiyor ki somut olarak hiçbir değişim gözlenmiyor. Bu yüzden bugün bir umut olduğunu söylerken ve bu umudun kaynağını ararken bu zihniyet meselesi çerçevesinde düşünmeliyiz. Zihniyet değişiyor mu? Daha ileri gitmek için ne yapılmalı? Şimdi Bu soruların cevabını vermeye çalışacağım.

Bugün Camp David Görüşmeleri öncesi durumdan bile daha fazla olumlu bir atmosfer olduğu kanaatindeyim. Nedenini anlamak için başladığım noktaya; Arap Devletleri'nin İsrail ile barış yapmanın tek seçenek olduğunu fark etmelerine dönmek istiyorum. Araplar barış için belirgin bir adım atma zamanının geldiğini de fark ettiler çünkü İsrail'in varlığının yaşamlarının bir parçası olduğunu ve İsrail ile bugün ya da yarın barış yapmalarının ve yan yana var olmalarının şart olduğunu anladılar.

İkinci önemli konu ise, çatışma çözümlenmesinde, her çatışma için çatışmayı neyin devam ettirdiği sorulmalıdır. Çatışmaya devam edilmesini sağlayan faktörler nelerdir? Hangi noktada taraflar çatışmaya devam etmenin yararlarına olmayacağını anlarlar ve "önümüzdeki on, yirmi yıl içinde çatışmaya devam edebiliriz fakat temel dinamikleri değiştiremeyiz" derler? Temel dinamikler nelerdir? Bir on yıl daha çatışmaya devam ederlerse ne olur? Çatışmaya bir on yıl daha devam ederlerse bir İsrail olmaya devam edecektir ve bir Filistin Devleti de en nihayetinde olacaktır. İki-devletli çözüm seçeneklerinden biri değildir, tek seçenektir. Bunu 5-6 yıl önce, özellikle 2. İntifada çıktıktan sonra söylemek mümkün değildi. Ben her iki tarafın da belirgin şekilde düşüncelerinin değiştiğini görüyorum. İki taraf da çatışmaya devam etmemiz gerçekleri değiştirmeyecek diyorlar. Yani bu ikinci faktör çok önem taşıyor.

Üçüncü önemli faktör ise İsrail'in güvenlik gereksiniminden bahsettiğimizde bu icat edilmiş ya da uydurulmuş bir şey değildir. İsraililer için çok önemli bir gerçektir. İsraililer

bugün muhatap alacakları kimsenin olmadığını söylemekten vazgeçmiş, istediklerinde belli şartlar altında kendilerine Filistinliler içinden muhatap yaratabildiklerini gördüler. İsrail eski Başbakanı Olmert'in yaptığı ve Netanyahu'nun da yapmakta olduğu şey Batı Şeria'daki şartların iyileştirilmesidir. Filistinlilerin istediği kadar değilse de ekonomik anlamda ve güvenlik anlamında ciddi bir ilerleme var. İsrail'e gittiğiniz zaman İsraililer Filistinlilerin ilk defa kendilerine kendi güvenliklerini sağlayabildiklerini gösterdiğini söyleyeceklerdir. Altmış yılda ilk defa güvenliklerini sağlayabilme kapasitesine sahip olduklarını gösterdiler diyeceklerdir. İsraililer için bu devrimsel bir dönüşüm demektir çünkü taviz verebilmeleri için Filistinlilerin güvenliği sağlamak konusundaki başarısını görmeleri lazımdı ve bunu gördüler. İkinci konu, daha az önemli gibi görünse de güvenlikle alakalı olduğu için yine de önemlidir, İsrail Gazze ve Batı Şeria'dan gelebilecek kısa menzilli roketleri imha edebilmek için bir hava savunma sistemi gerçekleştirdi, hazi-randa devreye girecek olan bu sistem İsrail'e büyük bir manevra gücü sağlayacak. Bu İsrail'e daha rahat taviz verme imkânı da verecek. Yani gerçekleşen somut gelişimler var ve İsraililer Filistinlilere daha ılımlı davrandıklarında daha iyi sonuçlar aldıklarını görüyorlar. Filistinliler de özellikle güvenlik konusunda daha ılımlı davrandıklarında İsrail'den taviz almalarının daha kolaylaştığını görüyorlar.

Dördüncü önemli faktör ise ABD'deki mevcut yönetimle ilgilidir. Tüm Amerikan yönetimleri Ortadoğu barış sürecine destek vermişlerdir. Clinton da destek vermiştir, George H.W. Bush da 1. Körfez Savaşı sonrasında

bu süreci hemen başlatarak destek vermiştir. Ancak geçmiş ABD yönetimleriyle Obama yönetimi arasında büyük bir fark vardır. Obama göreve gelir gelmez bu sorunun bitmesi gerektiğini düşünmüş ve göreve geldikten 2 gün sonra Ortadoğu için özel temsilci atamıştır. Bu çok önemlidir çünkü taraflara bu ABD yönetiminin sorunun çözümüne bağlı olduğunu göstermiştir. Önceki yönetim Irak ve Afganistan'ı işgal etmişti ve İsrail-Filistin meselesini öncelikleri arasına koymamıştı. Dolayısıyla bu dördüncü faktörde çok önemlidir.

Beşinci faktöre bazı Araplar katılabilir ya da bazı İsraililer katılabilir veya katılmayabilir fakat şu bir gerçek ki İsrail arasında 2006'da Hizbullah ile ve 2008'de Hamas ile iki savaş gerçekleşti. Lübnan ve Gazze' deki kayıpların yarattığı trajediye ve savaşları haklı çıkaracak hiçbir söz olmamasına rağmen, gerçek şu ki maalesef olan oldu. Benim bakış açım göre bu savaşlardan olumlu bir sonuç çıkıp çıkmayacağına bakmak lazım. İsrail'in Lübnan ve Gazze'de ne yaptığına dair bir fikri var mıydı? İsrail'in amacının ne olduğu konusunda uzun uzun konuşabiliriz fakat asıl mesele şudur; İsrail Hamas ve Hizbullah'a İsrail'i provoke etmeye devam etmelerinin tolere edilmeyeceği mesajını vermek istedi. Basit misillemeler ile bu mesajı veremiyordu ve ne kadar da acı ve maliyetli olsa da daha dramatik bir şekilde mesaj vermek zorundaydı. Bu argümanı birçok güvenilir kaynağın hazırladığı raporlara dayanarak söylüyorum. Hamas ve Hizbullah savaşları sonrasında İsrail'i provoke etmeye devam etmenin sonuçları çok iyi düşünülmeden yapılabilecek bir şey olmadığı kanısına vardılar. Şuanda İsrail'in kuzeyinde ve Gazze sınırında

şiddet sona erdiyse İsrail bunu bu iki savaşa borçludur. Şu unutulmamalıdır ki 2006 ve 2008 savaşları sayesinde elde edilen sükunet ve sona erdirilen şiddet barış için önşarttır. Bugün bu önşarta sahibiz ve bunu iyi değerlendirmelidir. Yani son 3 yılda yaşanan olaylar ne kadar dramatik olursa olsun bugün iyi değerlendirilmesi gereken bir sükunet ortamı yaratmışlardır.

Altıncı faktör Arap İnsiyatifi'dir. Bu Arap dünyasından 1948'den beri gelen en önemli inisiyatiftir. Arap İnsiyatifi'nin ABD tarafından ve dolayısıyla İsrail tarafında resmen onay görmemesi üzücüdür. Bana göre bu inisiyatif İsrail ve tüm Arap Devletleri arasında başlayabilecek olan tüm müzakereler için bir başvuru çerçevesi özelliği taşımaktadır. Bu özelliği taşıyan daha iyi bir doküman yoktur. Tüm bu gelişmeleri bir araya koyduğumuzda gördüğümüz sorunların çözümü için hemen adım atılması gerektiğidir. Tabii ki halen önemsenmemesi mümkün olmayan sorunlar mevcuttur. Örneğin İsrail hükümeti içinde yerleşimler konusunda bir uzlaşma yoktur. İsrail bir demokrasidir fakat çok partili bir demokrasidir ve hükümet bir koalisyon hükümetidir. Koalisyonda yedi parti vardır ve konsensüs elde etmek çok zordur. Demokrasi bir yönetim sistemi olarak hayranlık duyulan bir sistem olsa da bazen bu sebeplerle etkinliği düşebilmektedir. Dolayısıyla İsrail içinde böyle bir çatışma var. İsraililerin çoğunluğu barış istese de bunu siyasi platforma taşıma kapasitesine sahip değiller. Daha önce de söylediğim gibi Filistinlilerin İsrail'e güvenliği sağlayabileceklerini göstermesi İsrail'in bahsi geçen zorlukların üstesinden gelmesine yardımcı oluyor. Filistin Otoritesi İsrail ile işbirliği içinde fakat Hamas gerçeği ve Hamas

ile El Fetih arasındaki uzlaşmazlık ciddi sorun teşkil ediyor. Hamas ile El Fetih uzlaşmadan Filistin ile İsrail arasında barış söz konusu olabilir mi diye hep düşünürüm. Barış görüşmelerinin başlaması için tam olarak uzlaşma olmasa da seçimler ve seçimleri kazanan tarafında hükümet kurması konusunda iki tarafın bir tür formül üzerinde anlaşması gerektiğini düşünüyorum. El Fetih ile arasındaki fark bir kenara, Hamas'ın ciddi değişimler geçirdiğini düşünüyorum. Eylemler, siyasi duruş, tavır ve zihniyet açısından büyük bir değişim geçirdi. Hamas, İsrail'i yok etmeye çalışmaktan, onu hayatın bir parçası olarak görmeye kadar geldi. 1967 sınırlarından bahsetmeye, iki devletli çözümden ve 50 yıllık bir ateşkesten söz etmeye başladı. Yani birçok problem halen var olsa da bence olumlu göstergeler çoğunlukta ve bu da bize son zamanlarda hissettiğimiz umudu veriyor.

2 konuda daha fikrimi söyledikten sonra bu konuya ilişkin konuşmama son vereceğim. Bugün Filistinliler eğer şimdi bir ilerleme kaydedilmezse gelecekte bunun daha zor olacağını biliyorlar. Bugün bir fırsat penceresi açılmış durumda fakat bu yapılan yanlışları kapatmıyor. Örneğin Obama yönetimi taraflar arasında güven inşa etmek için İsrail'e yerleşimleri dondurmasını söyleyerek ve Arap devletlerine bazı tavizler vermelerini söyleyerek işe başladı fakat gerisi gelmedi çünkü İsrail' yeterli baskıyı yapmadı. Yine de 10 aylık yerleşim dondurma kararı çok iyi bir adım. Mahmut Abbas yerleşimlerin tamamen durdurulması önşart olarak sunmaya devam etse de ben çok güçlü bir şekilde müzakerelerin önümüzdeki aylarda yeniden başlayacağını düşünüyorum. Son makalemde Obama

yönetimi için birkaç öneri sundum. Şüphesiz ki Obama sürece dâhil olmalı ve bugünün öncesine bakarak görüşmelerde ne kazanımlar elde edildiğini, ne noktaya varıldığını görmeli. Üzerinde anlaşılmalı birçok konu var ve en baştan başlamak zorunda değiliz. Örneğin Obama yönetimi Arap İnsiyatifi'ni etkin bir biçimde kullanmalı. Avrupa Birliği'nin sürece daha çok dâhil olmasını ve özellikle mülteciler konusunda destek vermesini sağlamalı. ABD ve AB özellikli bir plan yaratmalı ve ben bu planı yaratacaklarını umuyorum. Bence buna hazırlar.

Hamasa'nın ve Hamas-El Fetih Uzlaşmazlığının Müzakerelerin Yeniden Başlaması için Önemi

Hamasa çok önemli. Hamasa ve El Fetih bir formül üzerinde anlaşmalılar. Birçokları bir milli birlik hükümetinden söz ediyor. Ben bundan söz etmiyorum. Ben sonuçları Filistinliler ve uluslararası camia tarafından kabul edilecek seçimler konusunda bir anlaşmadan söz ediyorum. 2006'da birçok hata yapıldı. Geri dönemeyiz fakat yeni durumlar yaratabiliriz. Hamasa'nın düşünce sisteminde ve altyapısında, daha önce de söylediğim gibi çok değişiklikler oldu. Fırsat var. Mısır Hamasa ve El Fetih'i uzlaştırmak için çaba harcıyor. Almanya sürece dâhil oldu. Ben şahsen Türkiye'nin sürece dâhil olmasını destekliyorum çünkü Türkiye'nin Hamasa ile iyi ilişkiler içinde olduğunu düşünüyorum. Türkiye Hamasa'ı ikna edebilir. Hamasa ve El Fetih anlaşmak zorunda değiller fakat birbirlerini farklı 2 siyasi parti olarak kabul etmek zorundalar ve ikisi arasında tercih yapma şansını Filistin halkına vermek zorundalar. Eğer ikisi de seçimlerde çoğunluk sağlayamaz-

sa, o zaman milli birlik hükümeti kurulması düşünülebilir. ABD ve dünya ülkeleri seçimlerin sonucunu kabul edecekleri konusunda net olmalılar. Bu temin edilmezse Hamasa'ı seçimler konusunda ikna etmek saçma olacaktır. ABD Hamasa'tan İsrail'i tanımamasını ve önceki anlaşmaları kabul etmesini talep ediyor. Tabii ki Hamasa İsrail ve önceden yapılan anlaşmaları tanımalı fakat Hamasa'tan bunu talep etmek yerine, Arap İnsiyatifi'ni tanınması talep edilebilir. Ben sürekli hâlihazırda 19 Arap ülkesinin İsrail'i tanımadığını söylüyorum. İsrail'in müzakereler için Hamasa'tan böyle bit talebi yok, o halde neden sadece bir siyasi parti olan Hamasa'tan bu talep ediliyor? Her siyasi parti şiddete başvurmadığı sürece kendi görüşüne sahip olmakta özgürdür ve Hamasa şiddete son vermiştir. Bizim de odaklanmamız gereken nokta budur.

Barış için Mevcut Fırsatlar ve Engeller

Tüm ABD yönetimleri İsrail ve tüm Arap devletleri arasında barışın sağlanması için her zaman destek vermiştir. Bu Türkiye'nin arabuluculuğunda Ekim 2007'de başlayan müzakereler de gördüğümüz üzere Suriye-İsrail için de geçerlidir. Taraflar İsrail eski Başbakanı Olmert'in patlak veren yolsuzluk krizi nedeniyle ve sonrasında gelen Gazze savaşı nedeniyle müzakereleri sonuçlandıramadılar fakat birçok engel aşılmıştı ve ben durumun değiştiğini düşünmüyorum. Hem İsraililer hem de Suriyeliler ile geçen hafta bir görüşme yaptım ve iki tarafın da yeniden müzakerelere başlamaya hazır olduğunu söyleyebilirim. Ben hayatı boyunca yeteri kadar karamsarlık ve şüphecilikle karşılaştım. Olumlu düşünce sizi bir yere

vardırmıyorsa, olumsuz düşünce hiç vardi ramaz. Soru Şu ki, çok fazla sorun var, uđraŐmaya değmez mi demeliyiz yoksa olumlu bir Őeyler yapmaya mı alıŐmalız. Sorunların olduğunu ben de biliyorum fakat ben halkın dŐŐncelerini de değerlendiriyorum. Son 10-15 yılda yapılan hiçbir ankette iki halkın da barış istemediği sonucunun çıktığını gormedim. Her Őartta barış içinde ve yan yana yaşayan iki toplum olmanın tek are olduğunu dŐŐnŐyorlar. Halk yorgun, çatışmaya bir son verilmesini istiyor.

Siyasi açıdan bakıldığında da olumlu geliŐmeler olduğunu gormek mŐmkŐn. Bazıları Likud, Őas ve İsrail Evi-miz gibi partilerden yani sağ kanattan oluŐan bir hŐkŐmetin iÇ baŐında olmasını barış için bir engel sayıyor. Ben tam tersini dŐŐnŐyorum. BugŐn hŐkŐmete baktığınızda 2 lider olduğunu gŐrŐrsŐnŐz; BaŐbakan Netanyahu ve Savunma Bakanı Barak. Sağ partiler sŐrece dāhil olmadığı sŐrece barış ol-ması mŐmkŐn değildir. İsrail halkı İŐçi Partisi'ne gŐvenmiyor. Bir fikir bir-liği olduğunu gormek istiyorlar. İsrail halkı Barak'a gŐveniyor, mŐzakere-lerde İsrail'in yokuŐ aŐađı dŐŐmesine izin vermeyeceğini biliyorlar ve İsrail halkı Netanyahu'ya gŐveniyor, onun mŐzakerelerde ihtiyaç duyulacak ge-rekli ideolojiye sahip olduğunu bili-yorlar. Eğer bir atılım olacaksa bunun için sol partilere de merkez partilere de sağ partilere de ihtiyaç var. Tarihe bakıldığında en çok taviz veren hŐkŐ-metlerin Likud hŐkŐmetleri olduğu gŐrŐlŐr. Sina'yı, Gazze'yi, Hebron'u ve Batı Şeria'nın % 13'ŐnŐ Likud vermiŐ-tir, Rabin haricinde hiçbir İŐçi Partisi hŐkŐmeti bunu yapmamıŐtır. Yani sağ kanat hŐkŐmet bir değerdir, sorun değil. Bunlar İsrail'in mevcut hŐkŐ-metini barış için olumlu bir iŐaret ola-

rak gormemin sebepleridir. Eğer barış olacaksa bunun Netanyahu ve Barak gibi hem sağdan hem soldan gŐclŐ iki lider barındıran mevcut hŐkŐmet ile olması muhtemeldir. Örneğin İsrail halkı Kadima Lideri Tzipi Livni'ye gŐvenmiyor. ABD ve Arap devletleri-nin Netanyahu ile anlaŐabileceklerini dŐŐndŐklerini biliyorum. Özellikle Mısır Netanyahu ile olumlu bir iliŐki içinde. Netanyahu'nun Önceki gŐnler-de Mısır'da verdiği mesaj açıktı; taviz vermeye açık olduğunu ŐnkŐ başka bir seçenek olmadığını söyledi. Ben yarın barış anlaşması olacak demiyo-rum. Ben, bu avantajlı Şartlardan ya-rarlanılması gerektiğini sŐylŐyorum.

Gazze'deki Durum

Gazze'deki durum makalelerimde son zamanlarda sık sık değerindiğim bir konu. İsrail Filistinliler ile mahkŐm deđeriŐimi yapmayı dŐŐnŐyor. Bu değer-iŐimin avantajları ve dezavantajları konusunda İsrail'de bir tartıŐma var. Ben mahkŐm değer-iŐimin geniŐ bir perspektiften bakılması gereken bir konu olduğunu dŐŐnŐyorum. Bu Gazze'nin geçiŐlere açılması ve gıda maddeleri ve diğer maddelerin de Gazze'ye geçiŐine izin verilmesini de beraberinde getirmeli. Uluslararası toplum Gazze konusunda geçtiğimiz yıl boyunca çok sessiz kaldı. Hamas da pazarlıklarda çok ısrarcı davrandı fakat artık Gazze'deki durumun trajik olmanın Őtesinde, korkunç olduğu ŐŐphesiz ve bir Őeyler yapılmasının zamanı geldi. Bu noktada TŐrkiye'nin rolŐnŐ çok Őnemsiyorum. Mısır çok kiskan davranıyor ve konuya kim-senin mŐdahil olmasını istemiyor. Gazze'yi kendi alanı gibi gŐrŐyor ve Hamas'ı da i meselesi olarak gŐrŐ-yor. TŐrkiye bölgede tŐm gruplar ile iyi ilişkiler içinde ve Davutoğlu'nun

“komşularla sıfır sorun politikası” çerçevesinde bölgede eşsiz bir yere sahip. Türkiye Suriye, İran, Irak, Lübnan ve Mısır ile dost. Hamas üzerinde baskı kurmak için daha büyük roller oynayabilir. Hamas Türkiye’ye Mısır’a güvendiğinden daha çok güveniyor çünkü Hamas konusunda Mısır kendi gündemine sahip. Mısır güçlü ve iktidarda olan bir Hamas görmek istemiyor çünkü bu Müslüman Kardeşler üzerindeki otoritesine zarar verebilir. Sonuç olarak Gazze halkının kalbini ve fikrini kazanmak için mahkûm değişimi iyi bir adım olabilir. ABD’nin Hamas’a karşı tutumunu değiştirmesi gerektiğini düşünüyorum. Hamas bir halk hareketi ve hayatın bir gerçeği. Filistin Kurtuluş Örgütü 1988’e kadar tüzüğünde Filistin Devleti’nin kurulması için İsrail’in yok edilmesine önşart olarak yer veriyordu. Yıllar geçti ve FKÖ İsrail’i tanıdı. Rabin ile Arafat arasında 1993’te mektup değişimi oldu ve Oslo sürecine imkân verdi. Şimdi FKÖ sorunun barışçıl yollarla çözümünü destekliyor. Gerçeklikleri değiştiremeyeceklerini fark etmeleri tarafların tutumlarını gözden geçirmelerine imkân verdi. Örneğin Şaron Gazze’den İsrail’in nüfus çoğunluğunun Yahudilerden Araplara geçeceği gerçeği nedeniyle çekildi. İsrail ya Gazze’den çekilecek, ya Arap çoğunluklu bir devlet olacak ya da bir apartheid rejimi haline gelecekti. Son seçenek de İsraililerce kabul edilen bir seçenek değil. O halde tek seçenek Gazze’den çekilmektir. Bunu Netanyahu da fark edecek ve Batı Şeria’dan çekilmek zorunda olduğunu görecektir. Başka seçeneği yok. Bu kolay olmayacak, bu sorun altmış yıllık bir sorun ve herkes biranda çözülmesini bekliyor. Zaman alacak. Örneğin 1973 savaşı sırasında kimse birkaç yıl sonra Mısır’ın İsrail ile barış yapacağını tah-

min edemezdi. Biz bunu o zamanlar da söyledik. Savaşın gidişatı ve sonucu bunu gösteriyordu. Neler olduğuna iyi bakmalıyız ve pozitif göstergelerden mümkün olduğunca yararlanmalıyız. İsrail ile Mısır ve Ürdün arasında yapılan barış kalıcı olduğunu kanıtladı. İsrail ile Filistinliler arasında barış için elde edilmiş kazanımlar mevcut. Bu bir gerçek. İsrail ve Suriye arasında da 2 kez müzakereler oldu ve anlaşmaya varılmasına ramak kalmıştı. Yani her iki açıdan da bakılabilir; bir barış gerçekleşmediği için olumsuz da düşünülebilir, birçok gelişme elde edildiği için pozitif de düşünülebilir ve daha fazla ilerleme kaydedilmesi için çaba gösterilebilir.

Değirmek istediğim son bir nokta var. Bildiğiniz gibi merkeziniz hakkında verdiğiniz bilgileri dinledim ve merkezinizin amacını ve önemini biliyorum. Bence amacınız Ortadoğu için çok önemli ve gerekli. Son yıllarda kendi durumumu, duygularımı ve çalışmalarımı sorguluyorum. Ankara’ya geliş nedenlerimden en önemlisi, Arap İnsiyatifi’dir. ORSAM’ın Türkiye’nin en iyi araştırma merkezlerinden biri olduğunu biliyorum. Ben 1 yıldır Arap İnsiyatifi ile ilgili bir konferans düzenlemeye çalışıyorum. Bunun için İsrail, Bahreyn, Fas, Ürdün, Suriye, Mısır yani hemen hemen her ülkede girişimlerde bulundum. Suriye’nin BM Büyükelçisi bu tür bir konferans için en iyi ülkenin Türkiye olduğunu söyledi. Ben Ortadoğu barışı hakkında yazmanın, tartışmanın ve konuşmanın çok gerekli ve önemli olduğunu fakat yeterli olmadığını düşünüyorum. Somut adımlar atılmalı. Sorunun çözümüne ilişkin evrensel fikir birliğine varılmış konular var. Mültecilerin İsrail’e dönmeyeceklerini herkes biliyor. Batı Şeria’nın Fi-

listinlilere verileceği konusunda fikir birliği var. İsrail'in Golan Tepeleri'ni Suriye'ye geri vermesi konusunda fikir birliği var. Arap İnsiyatifi tüm bu konuları ele alıyor ve müzakereler için çerçeve metin niteliğini taşıyor. İnsiyatif Araplar tarafından ortaya atıldı fakat sonrasında hiçbir Şey yapılmadı. ABD Ortadoğu Dörtlüsü dışında bir inisiyatife sıcak bakmıyor. Benim burada misyonum tüm Arap devletlerinden ve İsrail'den temsilcilerin katılacağı bir konferans gerçekleőtirmek. Bunu Ürdün ya da Mısır'da gerçekleőtirsek İsraililer katılmayabilir ya da İsrail'de gerçekleőtirsek Araplar katılmayabilir. Türkiye akademisyenler

ve ORSAM gibi düşünce kuruluşlarının çalışmalarını eyleme dökmeleri için en doğru yer. Biz akademisyenler, iki-devletli çözüm üzerinde fikir birliğine sahibiz ve her iki devletin de nasıl olacağını biliyoruz. Sorunlar yerine olumlu göstergelere odaklanmalıyız. ORSAM'ın bu konuda liderlik edebileceğini ve bize yol gösterebileceğini düşünüyorum. İşbirliği ile uygun kamuoyunu ve taraflar üzerinde gerekli baskıyı yaratabiliriz. Bence sadece akademisyen ya da düşünce kuruluşu olmakla kalmamalı, eyleme geçmeliyiz ve bölgedeki dinamiklerin değişmesine yardımcı olmalıyız.

ORSAM AKADEMİK KADROSU

Hasan Kanbolat
Habib Hümmüzlü
Doç. Dr. Veysel Ayhan
Doç. Dr. Mehmet Şahin
Doç. Dr. Harun Öztürkler
Doç. Dr. Özlem Tür
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen
Dr. Neslihan Kevser Çevik
Dr. Didem Daniş
Dr. Jale Nur Ece
Dr. İlyas Kamalov
Dr. Bayram Sinkaya
Dr. Süreyya Yiğit
Av. Aslihan Erbaş Açikel
Volkan Çakır
Bilgay Duman
Ogün Duru
Oytun Orhan
Sercan Doğan
Nebahat Tanriverdi
Selen Tonkuş Kareem
Uğur Çil
Nazlı Ayhan
Leyla Melike Koçgündüz
Göknil Erbaş
Aslı Değirmenci
Jubjana Vila

ORSAM Başkanı
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
ORSAM Danışmanı, Avrasya
ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Atatürk Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Avrasya
ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
ORSAM Danışmanı, Afrika
ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
ORSAM Yönetici Editörü
ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
ORSAM Uzman Yardımcısı, Karadeniz
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden
Dr. Seyfi Kılıç
Kamil Erdem Güler
Çağlayan Arslan

ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı
ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid
Prof. Dr. Hayati Aktaş
Hasan Alsancak
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Prof. Dr. Ahat Andican
Prof. Dr. Dorayd A. Noori
Prof. Dr. Tayyar Anı
Prof. Dr. Ali Arslan
Başar Ay
Prof. Dr. Mustafa Aydın
Doç. Dr. Ersel Aydınlı
Doç. Dr. Veysel Ayhan
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı
İtr Bağdadı
Prof. Dr. İdris Bal
Yrd. Doç. Dr. Ersaş Başar
Kemal Beyatlı
Barbaros Binicioğlu
Prof. Dr. Ali Birinci
Doç. Dr. Mustafa Budak
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin
Volkan Çakır
Doç. Dr. Mimat Çelikpala
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya
Dr. Didem Daniş
Prof. Dr. Volkan Ediger
Prof. Dr. Cezmi Eraslan
Prof. Dr. Çağrı Erhan
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen
Dr. Amer Hasan Fayyadh
Av. Aslihan Erbaş Açikel
Cevat Gök
Mete Göknel
Osman Göksel

Irak Danıştay Eski Başkanı
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Türkiye Tekstil Sanayi İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
ORSAM Ortadoğu Dan., Abant İzzet Baysal Üni., Uluslararası İlişkiler Böl.
ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İzmir Ekonomi Üni. Öğretim Gör., Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Böl.
TBMM 24. Dönem Milletvekili
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Müh. Bölüm Başkanı
Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Ortadoğu Danışmanı
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
23. Hava Kuvvetleri Komutanı
ORSAM Danışmanı, Afrika
Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Ankara Üniversitesi ATAUM Müdürü, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
ORSAM Ortadoğu Dan., Ahi Evran Üni., Uluslararası İlişkiler Böl. Başkanı
Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Irak El Fırat TV Türkiye Müdürü
BOTAŞ Eski Genel Müdürü
BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Habib Hümmüzlü
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. Tuğrul İsmail
 Dr. İlyas Kamalov
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Selçuk Karaçay
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardaş
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Doç. Dr. Mustafa Kibaroglu
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Murat Özçelik
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Dr. Bahadır Pehlivan Türk
 Prof. Dr. Victor Panin
 Doç. Dr. Fırat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatçı
 Ersan Sarıkaya
 Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Dr. Irina Svistunova
 Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Özlem Tür
 M. Ragıp Vural
 Dr. Ermanno Visintainer
 Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Avrasya Danışmanı
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodafone Genel Müdür Yardımcısı (Türkiye)
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan)
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Ankara Üniversitesi, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üni. İktisat Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya)
 Gazi Üni. Uluslararası İlişkiler Bölümü TÜRKSOY Genel Sekreter
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 Türkmeneli TV – (Kerkük, Irak)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Atatürk Üniversitesi
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Rusya Strateji Araş. Merk Türkiye-Ortadoğu Araş. Masası Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üni. Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampusü Rektör Yardımcısı (KKTC)
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü (ABD)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 Vox Populi Direktörü (Roma-İtalya)
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 St. Petersburg Şehir Par. Milletvekili, St. Petersburg Üni. (Rusya Fed.)
 ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar An
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han
 Raymond Hinnebusch
 Rosemary Hollis
 Bahgat Korany
 Peter Mandaville
 Emma Murphy

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Vermont Üniversitesi (ABD)
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Kadir Has Üniversitesi
 St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 George Mason Üniversitesi (ABD)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Hasan Kanbolat
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
 ORSAM Başkanı
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Dan., Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Böl. Başkanı

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

MithatpaŐa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr